

रोजगार व स्वयंरोजगारासाठी नवीन योजना/उपक्रम
म्हणून राज्यात औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, ठाणे येथे
स्वयंसहाय्यित तत्वावर **एव्हीएशन ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट**
ही स्वायत्त संस्था स्थापन करण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: आयटीआय १००५/(३००/०५)/व्यशि-२
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४००.०३२
दिनांक: २२ मार्च, २००७

संदर्भ:- संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण
संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांची क्रमांक: २० /
सीटीएस/२००५/४२७, दि. २३.९.२००५ व क्र. २२ /
एटीएस/एव्हीएशन/२००६/३१, दि. २७.३.२००६ ची पत्रे.

प्रस्तावना :- राज्याची वाढती लोकसंख्या व मोठ्या प्रमाणातील बेरोजगारी यामुळे सर्वच सुशिक्षित बेरोजगारांना पारंपारिक सरकारी नोक-या देणे किंवा स्वयंरोजगारासाठी भांडवल उपलब्ध करून देणे सध्याच्या आर्थिक स्थितीत कोणत्याही शासनास (राज्य/केंद्र) शक्य होत नाही. तसेच जागतिकीकरण, मुक्त अर्थव्यवस्था व संगणकीकरणाच्या आधुनिक काळात पारंपारिक क्षेत्रातील नोक-यांच्या संधींमध्ये मोठ्या प्रमाणावर घट झालेली आहे. मात्र त्याचवेळी अन्य नाविन्यपूर्ण उद्योग क्षेत्रांमध्ये रोजगार व स्वयंरोजगाराच्या संधी निर्माण होत असून त्यादृष्टीने सेवा क्षेत्रातील रोजगार संधी म्हणून हवाई वाहतूक उद्योगास सध्या मोठ्या प्रमाणावर महत्व प्राप्त झालेले आहे. तसेच हे क्षेत्र नाविन्यपूर्ण व उगवत्या क्षेत्रातील एक उद्योग म्हणून उदयास आलेले असून देशांतर्गत व परदेशात मोठ्या प्रमाणावर सरकारी उपक्रम म्हणून तसेच खाजगी क्षेत्रांकडून प्रवासी व माल हवाई वाहतूक उपक्रम सुरु करण्यांत येत आहेत.

महाराष्ट्रात देखील केंद्र शासनाच्या नागरी विमान वाहतूक मंत्रालयाने नागपूर येथे आंतरराष्ट्रीय **एअर कार्गो हब** स्थापण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्यामुळे माल वाहतुकीसंबंधी हवाई वाहतूकीत भर पडून तांत्रिक व अतांत्रिक स्वरूपाच्या कुशल मनुष्यबळाची मागणी वाढत आहे. परिणामी सध्या हया क्षेत्रात अधिकाधिक संख्येत रोजगाराच्या संधी प्राप्त होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे.

तथापि, राज्यात हवाई वाहतूक उद्योग क्षेत्रासंबंधी मनुष्यबळ तयार करण्यासाठी आवश्यक असलेले अभ्यासक्रमाचे प्रशिक्षण मिळण्याची सुविधा उपलब्ध नसल्याने व या क्षेत्रातील रोजगारांच्या संधींचा राज्यातील सुशिक्षित उमेदवारांना फायदा व्हावा म्हणून त्यांना **एव्हीएशन इंडस्ट्रीमधील** विविध पदांशी संबंधित आवश्यक ते प्रशिक्षण देण्यासाठी संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय यांनी संदर्भाधीन प्रस्तावान्वये

संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून प्रशिक्षण देण्यासाठी राज्यात एव्हीएशन ट्रेनिंग इन्स्टिटयुट स्वायत्त संस्था स्थापण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर केला आहे.

त्याप्रमाणे रोजगार व स्वयंरोजगारासाठी राज्यात नवीन योजना / उपक्रम म्हणून व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयांतर्गत प्रायोगिक स्वरूपात व स्वयंसहाय्यित तत्वावर एव्हीएशन ट्रेनिंग इन्स्टिटयुट स्वायत्त संस्था स्थापन करण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- वरील प्रस्तावनेत नमूद केल्याप्रमाणे सदर शासन निर्णयान्वये औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, ठाणे, जि.ठाणे येथे शैक्षणिक वर्ष २००७-०८ पासून एव्हीएशन ट्रेनिंग इन्स्टिटयुट स्वायत्त संस्था खाजगी सहयोगी संस्थेच्या समन्वयाने व स्वयंसहाय्यित तत्वावर (On Self Finance Basis) सुरु करण्यास तत्वतः मान्यता देण्यांत येत आहे.

२. सदर संस्थेची कार्यप्रणाली पुढीलप्रमाणे राहिल :-

(१) **अभ्यासक्रम :-** सदरहू संस्थेमध्ये हवाई वाहतूकीसंबंधी टप्पा-१ व टप्पा-२ याप्रमाणे पुढील अभ्यासक्रम सुरु करण्यात येतील.

टप्पा - १ : कॅबिन कू, कस्टमर सर्व्हिस एजंट, रॅम्प एजंट, मेकॅनिकल रॅम्प इक्विपमेंट्स मॅटेनन्स, एअर कॅटरिंग (फूड प्रॉडक्शन) व हॅण्डीमॅन

टप्पा - २ : पायलट ट्रेनिंग व एअर क्राफ्ट मॅटेनन्स ट्रेनिंग.

सदरहू टप्पा १ मधील अभ्यासक्रमांची प्रवेश अर्हता, प्रति तुकडी विद्यार्थी संख्या, प्रशिक्षण कालावधी व प्रशिक्षण शुल्क, इत्यादी बाबी यासोबतच्या प्रपत्र अ प्रमाणे राहतील.

तर टप्पा २ मधील अभ्यासक्रम / प्रशिक्षणाकरिता विद्यार्थी संख्या, कालावधी व शुल्क इ.बाबींना सहयोगी संस्थेशी सामंजस्य करार झाल्यानंतर व टप्पा १ ला सुरुवात झाल्यानंतर स्वतंत्रपणे मान्यता देण्यांत येईल.

(२) **प्रशिक्षणार्थ्यांची संख्या :-** सदर संस्थेमार्फत दरवर्षी १,००० विद्यार्थी प्रशिक्षित करण्याचे उद्दिष्ट राहिल. (टप्पा १ व २ दोन्ही मिळून)

(३) **व्हर्च्युअल सेंटर्स :-** सदर अभ्यासक्रम/एव्हीएशन ट्रेनिंग इन्स्टिटयुट औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, ठाणे या ठिकाणी सुरु करण्यात येईल. मात्र, त्यासोबतच औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था,

दादर (मुलींची), कुर्ला, बोरिवली व मुलुंड या ठिकाणी व्हर्च्युअल सेंटर्स स्थापन करण्यात येतील.

(४) **प्रवेशपद्धती** :- या अभ्यासक्रमांसाठी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या प्रवेश नियमावली-प्रमाणे प्रवेश करण्यात येतील. तथापि, राखीव संवर्गातील उमेदवार उपलब्ध नसल्यास त्या प्रवर्गातील जागा प्रवेश नियमावलीप्रमाणे इतर उमेदवारांमधून भरण्यात येतील.

(५) **प्रशिक्षण शुल्क** :- सदर संस्था स्वयंसहाय्यित तत्वावर सुरु करण्यांत येत असल्याने प्रशिक्षणासाठी प्रपत्र अ प्रमाणे अभ्यासक्रम निहाय विहित केलेले प्रशिक्षण शुल्क भरणे प्रत्येक उमेदवाराला बंधनकारक राहील. यामध्ये मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना सुध्दा विहित केलेले प्रशिक्षण शुल्क भरावे लागेल. यामध्ये फी सवलत किंवा इतर सुविधांचा लाभ देण्यात येणार नाही.

(६) **अभ्यासक्रम राबविण्याची पद्धत** :- प्रस्तावित अभ्यासक्रम २ ते २४ आठवड्यांच्या कालावधीचा असल्यामुळे त्यासाठीचे प्रशिक्षण कॅलेण्डर संचालक (प्रशि.) हे तयार करून दर वर्षी प्रसिध्द करतील व त्या वेळापत्रकाप्रमाणे प्रशिक्षण वर्ग चालविले जातील.

(७) **कर्मचारी वर्ग** :- या योजनेसाठी नवीन पदनिर्मिती प्रस्तावित नाही. परंतु, पुढीलप्रमाणे काही कर्मचारी वर्ग नेमण्यात येतील.

- औ. प्र. संस्था, ठाणे या संस्थेचे प्राचार्य हे एव्हिएशन ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट/अॅकॅडेमीचे पदसिध्द प्राचार्य असतील. त्यांना या कामासाठी रु. २,०००/- प्रतिमहा मोबदला देण्यात येईल.
- प्रकल्प समन्वयक तथा आवश्यकतेनुसार सहाय्यक कर्मचारी वर्ग मानधनावर घेण्यात येतील.
- शिक्षक व व्याख्याते/विषय तज्ज्ञ हे सुध्दा मानधनावर नेमण्यांत येतील.
- सदर सर्व पदांवरील मानधनाचा पूर्ण खर्च व इतर दैनंदिन खर्च फीद्वारे जमा होणा-या उत्पन्नातून भागविण्यात येईल.

(८) **प्रमाणपत्र प्रदान करणे** :- सदर संस्थेतील अभ्यासक्रम राज्य व्यवसाय प्रशिक्षण परिषद (S.C.V.T.) मार्फत राबविण्यांत येतील व शासनाच्या वतीने प्रशिक्षणार्थ्यांना प्रमाणपत्र प्रदान करण्यासाठी राज्य व्यवसाय प्रशिक्षण परिषदेस प्राधिकृत करण्यांत येत आहे.

(९) पायाभूत सुविधा, अभ्यासक्रम राबविण्यासाठी आवश्यक निधी व वेतन व इतर बाबींवरील आर्थिक भार :- सदर संस्थेकरिता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था; ठाणे व मुंबईतील इतर ठिकाणी असलेल्या औ. प्र. संस्थांतील उपलब्ध सुविधांचा वापर करून अभ्यासक्रम राबविले जातील. ज्या ठिकाणी दैनंदिन कामाच्या तासात सुविधा उपलब्ध करून देणे शक्य नाही, त्या ठिकाणी कामाच्या तासांच्या नंतरच्या उपलब्ध सुविधांचा वापर करण्यात येईल. कार्यशाळा नुतनीकरण, वर्गखोल्या नुतनीकरण, फर्निचर व प्रशिक्षणासाठी लागणारी यंत्रसामुग्री, जड वस्तू साधने, पुस्तके यासाठी प्रथम एक वेळची बाब म्हणून अंदाजे रु. १,८१,७२,०००/- एवढा खर्च अपेक्षित आहे.

- सदर खर्च करण्यासाठी वार्षिक योजना २००७-०८ मध्ये राज्यस्तरीय योजने अंतर्गत रु. १००.०० लाख इतका नियत व्यय राखून ठेवला असून त्यामधून हा खर्च भागविण्यात येईल.
- अभ्यासक्रम चालविण्यासाठी फीद्वारे जमा होणारी रक्कम प्रशिक्षणासाठी म्हणजे वेतन, मानधन, कच्चा माल, कार्यालयीन खर्च, इ.प्रशिक्षणाशी संबंधित बाबींकरिता वापरण्यात येईल.
- शुल्काद्वारे जमा होणारा निधी औ. प्र. संस्था, ठाणे यांच्या स्वीय प्रपंची लेख्यामध्ये जमा करण्यात येईल. त्या निधीतून दैनंदिन खर्च भागविण्यात येईल.
- शिल्लक नफ्याच्या ३० टक्के रक्कम सहयोगी संस्थेला देण्यात येईल.
- २० टक्के रक्कम अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थेला याच व्यवसायासंबंधी अधिकच्या सुविधा निर्माण करण्यास देण्यात येईल.
- सदरच्या संकलित होणा-या नफ्याच्या ५० टक्के रकमेतून एव्हिएशन ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूटच्या विकास कामावर म्हणजेच, पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यावर खर्च करण्यात येईल.

३. शासन व सहयोगी संस्था यांच्यात सामंजस्य करार करणे :- व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयांतर्गत प्रथमच हे व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविण्याचे प्रस्तावित असून याकरिता कोणत्याही प्रकारचे नवीन पद निर्माण न करता, या व्यवसायातील बाह्य तज्ज्ञ

व्यक्तींच्या मदतीने हे अभ्यासक्रम राबवावयाचे असल्यामुळे अभ्यासक्रमानुसार प्रशिक्षण देण्यासाठी आवश्यक सुविधा निर्माण करणे, विषयतज्ज्ञांची नेमणूक करणे, वर्ग चालविणे, परीक्षा घेणे, प्रमाणपत्र प्रदान करणे व उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना नोकरी मिळवून देण्यास मदत करणे, या अभ्यासक्रमास प्रसिध्दी देणे, याकरिता या विषयातील तज्ज्ञ व्यक्तींकडून सहकार्य घेणे आवश्यक आहे. त्यामुळे या व्यवसाय क्षेत्रातील नामांकित संस्थेशी सहयोगी संस्था म्हणून सामंजस्य करार (M.O.U.) करून अभ्यासक्रम राबविण्यांत येतील.

सदर सामंजस्य कराराच्या मसुद्यास सर्व संबंधित विभागांच्या मान्यतेनंतर स्वतंत्रपणे मान्यता देण्यांत येईल.

४. शासन व सहयोगी संस्था यांचे संनियंत्रण करण्यासाठी कार्य समितीची स्थापना :-
सदर संस्था/प्रकल्प हा सहयोगी संस्थांच्या मदतीने राबविण्याचे प्रस्तावित असल्यामुळे संनियंत्रण करण्यासाठी व विकास साधण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यकारी समितीची स्थापना करण्यात येत आहे:-

१.	प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग	अध्यक्ष
२.	संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण	सदस्य
३.	उपसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण (मुख्य कार्यालय)	सदस्यसचिव
४.	प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, ठाणे	सदस्य
५.	सहयोगी संस्थांचे दोन प्रतिनिधी	सदस्य

सदर समितीची कार्ये :-

- (१) अभ्यासक्रम ठरविणे.
- (२) राज्यातील इतर संस्थांमध्ये अभ्यासक्रम सुरु करण्यासाठी मान्यता प्रदान करणे.
- (३) एव्हिएशन संबंधी नवीन अधिकचे अभ्यासक्रम सुरु करण्यास मान्यता देणे.
- (४) प्रत्येक अभ्यासक्रमाची फी ठरविणे, अभ्यासक्रमानुसार व विषयानुसार व्याख्याते, विषयतज्ज्ञ, सहयोगी कर्मचारी यांचे मानधन निश्चित करणे.
- (५) व्याख्याते, विषयतज्ज्ञ, सहाय्यक कर्मचारी यांच्या नेमणूकीस मान्यता देणे.
- (६) संचालनालय स्तरावर जमा होणा-या विकास निधीतून एव्हिएशन ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूटच्या विकास कामास मान्यता देणे.
- (७) अभ्यासक्रमानुसार सहयोगी संस्था ठरविणे व सामंजस्य करारासाठी अटी व शर्तीस मान्यता देणे. यात आर्थिक व प्रशासकीय बाबींचा समावेश असेल.

५. स्थानिक नियंत्रण समिती :- वरील कार्यकारी समिती व्यतिरिक्त संस्थेच्या दैनंदिन कामावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी संचालक (प्रशिक्षण) यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे नियंत्रण समिती स्थापन करण्यात येईल.

१.	संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण	अध्यक्ष
२.	उपसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण (मुख्य कार्यालय)	सदस्य
३.	संबंधित संस्थेचे प्राचार्य	सदस्यसचिव
४.	सहयोगी संस्थांचे दोन प्रतिनिधी	सदस्य

६. (१) सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद २ (९) नुसार एक वेळची बाब म्हणून खर्चासाठीचा निधी अर्थसंकल्पित करण्याचा प्रस्ताव संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी शासनास सादर करावा. त्याप्रमाणे नियोजन विभाग व वित्त विभाग यांच्या मान्यतेनंतर निधी उपलब्धतेबाबत स्वतंत्रपणे मान्यता देण्यांत येईल.

(२) तसेच परिच्छेद ४ नुसारच्या सामंजस्य कराराच्या मसुदयास देखील विधी व न्याय विभागाच्या सल्ल्याने स्वतंत्रपणे मान्यता देण्यांत येईल

७. सदर शासन निर्णय शासनाच्या संकेत स्थळावर WWW.maharashtra.gov.in यावर उपलब्ध असून त्याचा संगणकीय सांकेतांक क्रमांक २००७०३२२१६३५०१००१. असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(जॉयस शंकरन)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक (व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
उपसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई / पुणे / नागपूर / औरंगाबाद / अमरावती / नाशिक

महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई-१, नागपूर

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई-२, नागपूर

अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी

सर्व जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी

प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, ठाणे, जि. ठाणे

प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, दादर (मुलींची)

प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, कुर्ला

प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, बोरीवली

प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, मुलुंड

नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

रोजगार व स्वयंरोजगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.मंत्री (उ.व तं.शि.), यांचे खाजगी सचिव

मा.राज्यमंत्री (उ.व तं.शि.) यांचे खाजगी सचिव

मा.मुख्य सचिवांचे कार्यालय

मा.प्रधान सचिव (उ.व तं.शि.) यांचे स्वीय सहाय्यक

सर्व सहसचिव/उपसचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग/कार्यासन व्यशि-१/व्यशि-३/व्यशि-४

निवड नस्ती / व्यशि-२

**शासन निर्णय क्रमांक: आयटीआय १००५/(३००/०५)/व्यशि-२ , दिनांक २२ मार्च, २००७ चे
प्रपत्र - अ**

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नांव	प्रवेशाची शैक्षणिक अर्हता	विद्यार्थी प्रति तुकडी	प्रशिक्षण कालावधी (आठवडे)	प्रशिक्षण शुल्क रुपये
1.	Cabin Crew	Minimum 12 th passed or 3 years Diploma in Hotel Management & Catering (Physical Standards Req.)	20	12	25,000/-
2.	Customer Service Agent	Minimum 12 th passed with computer Literacy	20	12	15,000/-
3.	Ramp Agent	Diploma in Mechanical / Electrical / Auto Engineering or ITI with Apprenticeship in either trade of Mechanic Motor Vehical/Tractor Mechanic Diesel/Fitter/Electrician/MMT M with LMV License	20	4	10,000/-
4.	Mechanical Ramp Equipments Maintence	Diploma in Mechanical / Electrical / Auto Engineering or ITI with Apprenticeship in either trade of Machanic Motor Vechical / Tractor / Mechanic / Diesel/Fitter/ Electrician / MMTM with LMV License (Essential)	20	8	15,000/-
5.	Air Catering (Food Production)	Minimum 10 th passed (Literate in English)	30	24	20,000/-
6.	Handy man	Minimum 10 th passed (Literate in English)	20	2	3,000/-